

NORGES
IDRETTSFORBUND

Forskningsplan for norsk idrett

Forskning – Dokumentering – Implementering

Vedtatt av Idrettsstyret 26. mars 2015

Forskningsplan for norsk idrett

*Forskning
Dokumentering
Implementering*

Forskningsutvalget

Oslo, 20. mars 2015

Oddvar Johan Jensen, Medlem av Idrettsstyret (utvalgets leder)

Marcela Montserrat Fonseca Bustos, Medlem av Idrettsstyret

Erling Storm, President i Norges Roforbund

Asle Torland, Styreleder i Rogaland idrettskrets

Per Otto Furusest, Seniorrådgiver i Norges Håndballforbund

Øystein Dale, Ass. generalsekretær i Norges idrettsforbund

Helge Bartnes, Utviklingssjef i Olympiatoppen

Anja R. Veum, Utviklingssjef i Norges idrettsforbund (utvalgets sekretær)

Innhold

	Side
1. Innledning	3
1.1 Utfordringene	3
1.2 Formelt utgangspunkt	4
2. Senterstruktur	4
2.1 Forskningssentra for idrett	4
2.2 Etablerte forskningsentre for idrett	5
2.3 Nytt forskningscenter for toppidrett	6
2.4 Andre vitenskapelige landsfunksjoner	7
3. Nettverk for idrettsforskning	8
4. Finansiering	10
4.1 Finansieringskilder	10
4.2 Kulturdepartementets bidrag	11
4.3 Idrettens egenfinansiering	11
4.4 Kryssfinansiering som arbeidsform	13
4.5 Kommersiell finansiering	13
4.6 Annen offentlig finansiering	14
5. Implementering av kunnskap	15
6. Organisering	16
6.1 Forskningsutvalget	16
6.2 Administrativ støtte til idrettens FoU-arbeid	17
6.3 Kvalitetskontroll av prosjekter	18
7. Mål	19
7.1 Hovedmål	19
8. Prioriterte områder	19
8.1 Prioriterte områder	19
8.2 Virkemidler	20
8.3 Gjennomgang av prioriterte områder	20
A. Barne- og ungdomsidrett	20
B. Idrettsskader	22
C. Toppidrett	25
D. Idrettsanlegg og teknologi	26
E. Frivillighet	27
F. Inkludering	30
G. Trenerutvikling	33
8.4 Kriterier for idrettens prioritering	34

---

1. Innledning:

1.1. utfordringene

Norges idrettsforbund har som et overordnet mål at virksomheten skal være kunnskapsbasert. Det er avgjørende at vi har den beste tilgang på både etablert kunnskap og ny kunnskap. Dette krever at idretten selv setter høye kunnskapskrav til egen aktivitet og kvalitetssikrer dette gjennom samarbeid med relevante fagmiljøer.

NIF bør ta et overordnet ansvar for å koordinere ny kunnskap og identifisere områder der idretten trenger ny kunnskap. Dette må skje i nært samarbeid med særforbundene. Dette betyr at vi må gi akademia tilgang på data fra våre databaser og invitere til analyse og debatt.

Ny kunnskap må i økende grad implementeres i vårt kompetansetilbud og gjøres lett tilgjengelig i organisasjonen. Mer kunnskap om barn, ungdom og breddeidrett betyr at en må søke mot en rekke ulike områder, og hente kunnskap fra en rekke fag- og praksismiljøer. For norsk idrett er dokumentasjon av beste praksis noe av det mest verdifulle.

Samfunnet er i stadig endring, og frivillighetssektoren utvikler seg samtidig. Mange har synspunkter, men disse bygger ikke nødvendigvis på konkret kunnskap. Det må være et mål for idretten at frivilligheten forstås og videreutvikles gjennom en mest mulig kunnskapsbasert politikk.

Å kunne utvikle moderne og kostnadseffektive idrettsanlegg og idrettsbygg er samfunnsøkonomisk viktig. De overordnede strategiene må være basert på kunnskap om langsiktige utviklingstrekk i befolkningen, samt konkret kunnskap om tilgang og bruk av eksisterende anlegg. Dette er kunnskap som må oppdateres løpende, og den må videreformidles i organisasjonen til de som skal foreta prioriteringene regionalt og lokalt.

Olympiatoppen har et særlig ansvar for å sette i gang forskningsprosjekter på ulike områder innenfor toppidretten og implementere forskningsresultater i Særforbundenes treningsvirksomhet. Det er viktig til enhver tid å ha oversikt over aktuelle FoU-prosjekter og gjøre nytte av resultatene på tvers av idrettene. Samtidig må OLT utfordres fra kompetente miljøer utenfra som kan bidra til ny kunnskap og bedre prestasjoner.

Idrettspolitisk dokument sier at en skal støtte senterstrukturen innen forskning. Vi poengterer samtidig at det, i tillegg til senterstrukturen, finnes det mange relevante forskningsmiljøer for idrett. Det er et stort behov for kunnskap om hvor ressurspersoner og kompetanse befinner seg, slik at en kan knytte dette til seg i et nettverk.

Det er mange institusjoner og fagmiljøer som forsker på relevante problemstillinger for idretten. utfordringen er å få kartlagt disse, og få dem enda mer knyttet til idretten slik at vi i større grad kan benytte oss av deres kunnskap. Dette gjelder både barne- og ungdomsidrett, toppidrett, og generelle og idrettsspesifikke tema. Per i dag er det kun noen få særforbund som har kapasitet til å prioritere forskning som en del av sin utvikling og kvalitetssikring.

For å skape interesse for kryssfinansiering og å stimulere miljøer til å se på tema som er særlig relevant for oss, trengs det noen så-midler til prosjekter utover den grunnfinansiering

KUD i dag gir til utvalgte sentra. OLT har øremerkede midler til forskning, men behovet der er også økende. På de øvrige ansvarsområdene, som eksempelvis idrettsanlegg, frivillighet og barne- og ungdomsidrett, er det ikke midler avsatt til å støtte forskning. Det ville gitt organisasjonen langt større påvirkningskraft på hvilken retning norsk idrettsforskning tar.

I det videre arbeidet kan det bli viktig å etablere langsiktige relasjoner til samarbeidende institusjoner, utvikle nettverk og møteplasser, samt å foreta godt forankrede prioriteringer av tilgjengelige felles ressurser. Det vil være naturlig at den løpende virksomheten og behandlingen av enkeltprosjekter legges til administrative organer med relevant kompetanse.

1.2. Formelt utgangspunkt

Kulturdepartementets FOU-arbeid er omtalt i St. meld. nr. 26 (2011-2012) *Den norske idrettsmodellen*, kapittel 17. Det er et mål for det statlige forsknings- og utviklingsarbeidet på idrettsområdet skal bidra til forståelse av idrettsområdet og dets sentrale utviklingstrekk. FoU er en forutsetning for en kunnskapsbasert utvikling av den statlige idrettspolitikken.

Norsk idretts FOU-arbeid er omtalt i Idrettspolitisk dokument 2011-2015 (IPD), i delmål 2.6, som sier at Norsk idrett vil styrke sitt forsknings - og utviklingsarbeid som grunnlag for gode strategivalg og integrere kunnskap i det praktiske idrettsarbeidet. Dette skal realiseres ved å utarbeide en felles forskningsplan for norsk idrett, idretten skal støtte at forsknings-sentrene for idrett sikres gode rammevilkår, og idretten skal stimulere nasjonale forsknings-miljøer til økt interesse for barn, ungdom, voksne, funksjonshemmede og toppidrett.

NIFs Forskningsutvalg (heretter kalt forskningsutvalget) mener dagens nasjonale idrettsforskning ikke er tilstrekkelig koordinert til at den gir nødvendig utvikling. Behovet for kunnskap er stort som grunnlag for begrunnede politiske og strategiske valg, idrettspolitiske diskusjoner og faglige prioriteringer. Dette gjelder både innenfor barneidretten, ungdomsidretten, voksenidretten, idrett for funksjonshemmede og toppidretten.

2. Senterstruktur

2.1. Forskningssentra for idrett

Kulturdepartementet oppnevnte i august 2011 et eksternt FoU-utvalg som fikk i oppgave å gi råd om hvordan departementet kan håndtere ansvaret for FoU. Utvalgets leder var professor Jan Grund. Utvalget er tydelige på at forskningssentre kan gi mye igjen for investeringene. De kan organiseres som bidragsprosjekter der forskningsinstitusjonene må matche investeringene fra departementet. Lykkes et forskningssenter, er det også betydelige mulighet for eksterne forskningsmidler.

De påpeker at statlig idrettspolitikk og NIFs idrettspolitiske føringer sammenfaller i satsingen på ungdomsidrett og også når det gjelder satsing på en faglig og etisk kvalifisert toppidrett, og peker i den sammenheng på at en fersk nordisk evaluering påpeker at det er overraskende lite forskning på prestasjonskultur og eliteidrett. Grund-utvalget mener denne

satsingen enten kan skje ved å presisere mandatet og øke ressurser i de eksisterende sentrene, eller ved etablering av et nytt senter.

Kulturdepartementet omtaler senter spørsmålet i St. meld. nr. 26 (2011-2012) *Den norske idrettsmodellen*, kapittel 17.4 *Innretning på framtidig FoU-arbeid*. Meldingen sier at idrettsforskning vil bli prioritert de kommende år, og at departementet for det meste har positive erfaringer med å finansiere selvstendige sentre som skal ivareta grunnforskning på idrettsspesifikke områder. På enkelte områder har dette vist seg svært formålstjenlig i den forstand at det frembringes kvalitativt meget god forskning, også sett i internasjonal sammenheng.

Forskningsutvalgets anbefaling:

- Forskningsutvalget deler, på et overordnet nivå, Grund-utvalgets vurderinger, og anbefaler at norsk idrettsforskning bør bygges rundt dedikerte forskningssentra.
- Forskningsutvalget mener vitenskapelige hensyn tilsier at alle sentre er tydelig forankret i akademia og styres uavhengig av idrettsorganisasjonen.
- Sentrene må, i tråd med de siste årenes bevilgninger fra KUD, gis en forutsigbar grunnfinansiering som basis for å ivareta en nasjonal senterfunksjon på sine fagområder.
- Ved valg av vertsinstitusjon bør en vektlegge vitenskapelige miljøer som kan bidra til realiseringen av forskningssenterets formål, vilje til å stille egne ressurser til rådighet for forskningssenteret, vilje til å utvikle nasjonalt og internasjonalt samarbeid innenfor sitt ansvarsområde, og potensial for å utløse samarbeid og supplerende ekstern finansiering.

2.2. Etablerte forskningssentre for idrett

2.2.1. Forskningssenter for idrettsanlegg og teknologi

Senter for idrettsanlegg og teknologi er lagt til Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim (NTNU), og har som formål å utvikle og formidle forskningsbasert kunnskap innenfor planlegging, bygging og forvaltning av idrettsanlegg. Senteret skal gjennom dette styrke kompetansen om idrettsanlegg av alle typer og størrelser, og senteret skal i tillegg bidra med teknologiutvikling innen idretten.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Senteret ivaretar en vitenskapelig tilnærming til sentrale kjerneområder for norsk idrett.
- Senteret bør videreutvikles som nasjonalt kompetansemiljø innenfor idrettsanlegg og teknologi.

2.2.2. Forskningssenter for idrettsskedeforskning

Senter for idrettsskedeforskning er lagt til Norges idrettshøgskole i Oslo (NIH), og har som formål å forebygge skader og andre helseproblemer i idrett gjennom et langsiktig forskningsprogram med fokus på risikofaktorer, skademekanismer og forebyggende tiltak.

Senteret har vist stor evne til å formidle resultatene av sin forskning på en måte som kan implementeres i praktisk idrettsarbeid og trenerutvikling.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Senteret ivaretar en vitenskapelig tilnærming til sentrale kjerneområder for norsk idrett.
- Senteret bør videreutvikles som nasjonalt kompetansemiljø innenfor forebygging av skader og andre helseutfordringer.

2.2.3. Forskningscenter for barne og ungdomsidrett

Forskningscenter for trening og prestasjon ble etablert i Oslo hos NIH i 2008, og hadde som formål å studere planlegging og gjennomføring av aktivitet, innen toppidrett, barneidrett, ungdomsidrett og mosjonsidrett. Senterets fagområder var coaching, treningslære og bevegelseslære.

Etter råd fra Forskningsutvalget, bidro NIF aktivt til at senterets fokus ble spisset mot barne- og ungdomsidrett. Det opprinnelige formålet ble altfor bredt. Forskningsutvalgets anbefaling var at det i stedet ble opprettet et nytt senter med fokus på toppidrett (se nedenfor).

Etter en lengre dialog mellom NIH, Kulturdepartementet og NIF, endret senteret sitt fokusområde og har nå endret navn til Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett. Senterets formål er å utvikle og formidle forskningsbasert og praksisnær kunnskap om idrettsaktivitet for barn og ungdom. Kunnskapsutviklingen fokuserer på individuelle, sosiale og organisatoriske betingelser for å skape en inkluderende barne- og ungdomsidrett som fremmer læring og helhetlig prestasjonsutvikling.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Senteret ivaretar nå en tydeligere vitenskapelig tilnærming til sentrale kjerneområder for norsk idrett.
- Senteret bør videreutvikles som nasjonalt kompetansemiljø innenfor idrettsaktivitet for barn og ungdom.

2.3. Nytt forskningscenter for toppidrett

De ressursene norsk idrett råder over vil alltid være begrensede. Mens en rekke vitenskapelige områder har idrett som en naturlig aspekt ved sitt hovedanliggende (for eks samfunnsvitenskapene), er det flere viktige områder som ikke finner sin naturlige finansiering utenfor idrettsområdet. Dette er viktig som kriterium for etablering av egne forskningscenter for idrett (se avsnittene foran).

Forskningsutvalget har lagt til grunn at Idrettspolitisk dokument, innenfor aktivitetsområdet, peker på to hovedmål, nemlig styrke ungdomsidretten og styrke toppidretten. I omtalen av begge målene pekes det på ny kunnskap som sentralt for videre utvikling. Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett må nå kunne forventes å stå sentralt i utviklingen av ungdomsidretten. Toppidretten mangler en tilsvarende dedikert etablering.

Nærheten til de aktive utøverne og tverrfaglige miljøer er et av de store fortrinnene norsk idrettsforskning har hatt. Dette fortrinnet må opprettholdes og videreutvikles. Olympiatoppen vil, sammen med særforbundene, kunne formidle tilgang til utøverbiljøer og bidra med egen vitenskapelig kompetanse inn i prosjekter.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Forskningsutvalget anbefalte i 2013 at det snarest ble etablert et fjerde forskningssenter for idrett, etter mønster fra de eksisterende forskningssentrene. Dette fikk Idrettsstyrets tilslutning.
  - Senteret måtte ha utvikling av kunnskap om toppidrett som sitt mandat.
  - Et nytt senter måtte ha sin forankring i akademia, slik de øvrige tre sentrene har, styringsmessig uavhengig av idrettsorganisasjonen.
  - Senteret burde få en forutsigbar grunnfinansiering av samme størrelse og på samme vilkår som de øvrige forskningssentrene.
  - Idrettens naturlige rolle vil være å delta i en referansegruppe.
- Forskningsutvalget anbefalte samtidig at Olympiatoppen opprettholder sin uavhengige «bestillerkompetanse».
  - OLT må kunne prioritere egne forskningsmidler i tråd med sitt oppdrag.
  - En side av dette oppdraget bør være å understøtte norsk idretts forberedelser til de olympiske og paralympiske lekene.
  - Særforbundene bør kunne være bestillere innenfor sine spesifikke interesseområder.

Den 17. oktober bekjentgjorde Kulturministeren at Regjeringen vil opprette et fjerde forskningssenter for idrett, med utvikling av kunnskap om toppidrett som sitt mandat, og lokalisert til NTNU i Trondheim.

2.4. Andre vitenskapelige landsfunksjoner

Det er viktig at det forskes på idrett med faglig utgangspunkt i flere fagområder enn de som lar seg grunnfinansiere gjennom Kulturdepartementet. Slike fagområder vil kunne være: Kosthold/ernæring, Søvn/restitusjon, Treningslære, Bevegelseslære, Teknikkutvikling, Spill- og kampanalyse, Etikk/verdiarbeid, Optimalisering av trenerrollen, Frivillighet, Ledelse, Utviklingssamarbeid, Idrettens rolle i kulturen.

Gjennom besøk og møter har mange institusjoner signalisert et ønske om en formell rolle innenfor idrettsforskningen. De mener dette vil være viktig for å kunne utløse faglig interesse, stillinger, samarbeid, prosjekter og supplerende ekstern finansiering. Det bør derfor vurderes hvorvidt det er hensiktsmessig for idretten å etablere samarbeid og anerkjenne sterke vitenskapelige miljøer som er villige til å påta seg et nasjonalt ansvar for idrettsforskning innenfor sine spesialfelt.

Siden de ressursene til forskning som Kulturdepartementet og norsk idrett råder over er begrensede (23 millioner i 2014), er det strategisk viktig at norsk idrett ser etter mulighetene innenfor andre offentlige programmer for finansiering av idrettsrelatert forskning. For å være interessante må idretten klare å kommunisere sentrale idrettsrelaterte problemstillinger til

relevante fagmiljøer. Idrettsorganisasjonen har, gjennom sin høye organiseringsgrad og volum, noen klare fortrinn som kan bidra til interesse fra forskningsmiljøene. Eksempler på dette er lett tilgang til organisasjonsleddene, lett tilgang til kvalifiserte utvalg innenfor medlemsmassen, og god tilgang til tydelig definerte prestasjonsmiljøer.

Et spesielt viktig område for idrettsorganisasjonen er forskning på idrettens frivillighet og politikk. Forskningsutvalget mener dette bør ses i sammenheng med forskning på frivillighet og politikk i kulturfeltet for øvrig. Kulturdepartementet har nylig inngått en ny fireårsavtale med Institutt for samfunnsforskning og Rokkansenteret ved Universitetet i Bergen om å lede et omfattende forskningsprogram om frivillig sektor. Det er naturlig å se på mulighetene som kan skapes gjennom et aktivt samarbeid med disse.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Norsk idrett bør arbeide aktivt for at sentrale idrettsrelaterte problemstillinger får oppmerksomhet i flere fagmiljøer og at relevante prosjekter blir prioritert innenfor offentlige programmer for finansiering av forskning.
- Forskningsutvalget foreslår at det inngås samarbeid med flere relevante forskningsmiljøer. Utgangspunktet må være at disse miljøene er egenfinansiert og oppdragsfinansiert.
- Norsk idrett bør etablere formell kontakt med Institutt for samfunnsforskning og Rokkansenteret ved Universitetet i Bergen med tanke på økt oppmerksomhet på forskning på idrettens frivillighet og politikk.
- Olympiatoppen bør etablere formelt samarbeid med de vitenskapelige institusjonene nær de regionale sentrene som etableres, og se etter mulighetene for å etablere sentre som kan påta seg et nasjonalt ansvar for toppidrettsforskning på sitt spesialfelt.

3. Nettverk for idrettsforskning

I tillegg til senterstrukturen, finnes det mange relevante forskningsmiljøer for idrett som forsker på relevante problemstillinger for idretten. Mye kompetanse er i dag spredt på relativt mange institusjoner og enkeltpersoner. Dersom det samlede resultatet skal bli godt, er det viktig å etablere samarbeid mellom flere relevante miljøer. Utfordringen er å få oversikt over disse, og få dem enda mer knyttet til idretten, slik at vi i større grad kan benytte oss av deres kunnskap. Flere av miljøene har ofte mer kontakt internasjonalt enn de har nasjonalt.

Gjennom at idretten systematiserer arbeidet med forskning og innhenting av kunnskap, vil det også oppstå relevante nettverk som det er naturlig å ha kontakt med. Det skjer mye forskning på idrett uten at det er bestilt fra oss. Det har stor verdi både å bli evaluert utenfra, men også få tak i ny kunnskap på andre områder som kan være relevant. Ved å sette innhenting av ny kunnskap i bedre system, vil også idrettsorganisasjonen være en partner det er lettere å forholde seg til, og målet er at vi blir en aktør med problemstillinger som academia også ønsker å se på.

Rent faglig kan det være viktig for idretten å bidra til at det bygges bro og skapes samarbeid mellom nasjonale fagmiljøer. Idrettens natur er tverrfaglig og sammensatt. Derfor kan det være et mål i seg selv å bidra til diskusjon og samarbeid over faggrensene. Dette gjelder både barneidrett, ungdomsidrett, voksenidrett, idrett for funksjonshemmede og toppidrett.

Per i dag er det kun noen få særforbund som har kapasitet til å prioritere forskning som en del av sin utvikling og kvalitetssikring. Mange særforbund har imidlertid høyt kvalifiserte medarbeidere som kan ønske å være en del av et forskningssamarbeid. Disse vil ofte ha muligheten til både å definere problemstillinger og bidra med tilgang til relevante objekter for forskningen.

Tilstedeværelse av mange dyktige lærerkrefter og enkeltforskere fordelt på et stort antall læresteder, gir en betydelig mulighet til å implementere ny kunnskap bredt i idrettsorganisasjonen. Utfordringen for praksisfeltet blir lett at kunnskapen ikke blir allment kjent, og at den derfor hverken implementeres i kompetanseutviklingen eller praksis.

Det er et opplagt behov for å organisere ett eller flere slike nettverk, etablere faglige møteplasser, og samle til nasjonale konferanser for å stimulere til samarbeid om idrettsforskning, samt diskusjon og formidling av forskningens resultater. Dette erstatter ikke de ulike fagmiljøenes og institusjonenes egne nettverk, men kommer i tillegg. Forskningsutvalget mener at dette nettverket kan NIF vurdere å påta seg å organisere, uten derved å stå i fare for å gripe inn i de samarbeidende institusjonenes vitenskapelige uavhengighet.

Forskningsutvalget ser imidlertid faren for overlapping mellom et NIF-ledet nettverk og det faktum at Norges idrettshøgskole (NIH) har et ”særlig, nasjonalt ansvar for forskning og høyere utdanning innen det idrettsvitenskapelige fagfeltet”. Siden NIH allerede er vertsinstusjon for to idrettsforskningssentre, og derfor har en rolle som gir rom for å utvikle systematisk kontakt og samarbeid med andre vitenskapelige miljøer, mener forskningsutvalget at det vil være naturlig å utfordre NIH i forhold til en slik oppgave.

Forskningsutvalgets vurdering:

- NIF bør ta initiativ til at det etableres et nasjonalt nettverk for idrettsforskning som kan stimulere til faglig samarbeid, fellesprosjekter og utveksling av kunnskap.
- NIF bør etablere samarbeid med NIH om utvikling og ledelse av et nasjonalt nettverk for idrettsforskning hvor også de sentrale idrettsorganisasjonene inviteres til å delta med kvalifiserte medarbeidere.
- Norsk idrett bør, på selvstendig grunnlag, kartlegge systematisk hvor ressurspersoner og idrettsrelevant kompetanse befinner seg, og bidra til at disse knyttes til et nettverk med idrettsrelevante problemstillinger i sentrum.

4. Finansiering

4.1. Finansieringskilder

NIF søkte i 2011 om å få reetablere post 5 til forskning og utviklingsarbeid i 2012, og at posten skulle tilføres tilsvarende 2 % av de bevilgede rammene på post 1, 2, 3 og 4. Midlene skulle rettes inn mot forsknings- og utviklingsprosjekter med direkte relevans for idrettens mål og kjerneaktivitet, bl.a. prioriterte områder i Idrettspolitisk dokument.

Kulturdepartementet svarte i tildelingsbrevet 16.12.2011 at departementet har et overordnet ansvar for FoU på vegne av hele idrettsområdet. Det er ikke ønskelig å gjeninnføre øremerkede tilskudd til NIF i form av en ny post 5 FoU. Dagens system med fire rammetilskuddsposter gir NIF mulighet til å prioritere nye satsinger, herunder FoU, innenfor disse rammene. Departementets føringer må legges til grunn for denne forskningsplanen, uten at NIFs mål bør endres i forhold til å få egne bevilgninger til formålet fra KUD, alternativt oppnå større innflytelse på KUDs disponering av avsatte spillemidler til FoU-arbeid.

Videre avslutter departementet kapittel 17.4 med å si at Kulturdepartementet i sitt arbeid med å ivareta sitt sektoransvar på forskningsområdet, vil ha et utstrakt samarbeid med øvrige aktører på feltet. Dette gjelder eksempelvis kommuner og fylkeskommuner, men kanskje i særlig grad de frivillige organisasjonene som har en sentral plass innenfor idrettsområdet. Det forventes også at disse organisasjonene selv arbeider aktivt med å identifisere sitt kunnskapsbehov og medvirker til en forskningsbasert kunnskapsutvikling. Det innebærer også at det bør kunne forventes at organisasjonene selv prioriterer økonomiske ressurser til dette arbeidet.

Den videre utviklingen av moderne og kostnadseffektive idrettsanlegg og idrettsbygg er samfunnsøkonomisk viktig. De overordnede strategiene må være basert på kunnskap om langsiktige utviklingstrekk i befolkningen, samt konkret kunnskap om tilgang og bruk av eksisterende anlegg. Dette er kunnskap og informasjon som må være gjenstand for løpende oppdatering, og den må spres i organisasjonen og til de som skal foreta prioriteringene regionalt og lokalt. Det vil være naturlig at dette forskningsområdet finansieres av Kulturdepartementet som en naturlig del av departementets ansvar for oppfølging av spillemidler til idrettsanlegg.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Kulturdepartementet forventer at NIF selv prioriterer økonomiske ressurser til FoU-arbeidet over egne tildelinger.
- NIF må innta en tydelig rolle i arbeidet med å få økt tilgang til offentlig og privat finansiering av forskning og utviklingsarbeid rettet mot den aktive idretten.
- Kulturdepartementet må ta ansvaret for forskningen på idrettsanlegg som en naturlig del av departementets ansvar for oppfølging av spillemidler til idrettsanlegg.

4.2. Kulturdepartementets bidrag

St. meld. nr. 26 (2011-2012) *Den norske idrettsmodellen*, kapittel 17.2 uttaler at «*Det ligger derfor til grunn for departementets tilskudd at forskningssentrenes virksomhet skal ha relevans for den aktive idretten, og at det er et samarbeid mellom forskningsinstitusjonene og sentrale brukergrupper*».

I kapittel 17.3 *Prioriterte områder* omtales i stor grad den samfunnsorienterte idrettsforskningen, herunder omfang, mangfold og hvilke samfunnstrekk og endringsprosesser som påvirker idretten og deltakelsen i idrett og fysisk aktivitet. Videre fremheves områder som idrettsanlegg, helsegevinster og idrettsskadeproblematikk. Forskning og utviklingsarbeid som bidrar til å utvikle selve aktivitetstilbudet innenfor idrett og fysisk aktivitet, rettet mot både barne-, ungdoms- og toppidretten er viet begrenset plass blant departementets prioriterte områder.

I kapittel 17.4 *Innretning på framtidig FoU-arbeid* sies det at idrettsforskning vil bli prioritert de kommende år og at departementet for det meste har positive erfaringer med å finansiere selvstendige sentre som skal ivareta grunnforskning på idrettsspesifikke områder.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Kulturdepartementets primære rolle må forventes å bli å grunnfinansiere fire forskningssentre med relevans for den aktive idretten.
- Sekundært vil Kulturdepartementet være en aktuell finansieringskilde for enkeltprosjekter av samfunnsvitenskapelig karakter med relevans for idrettsområdet.

4.3. Idrettens egenfinansiering

Norsk idrett har vedtatt et Idrettspolitisk dokument for 2011-2015 (IPD), hvor man i delmål 2.6 *Forskning og utviklingsarbeid* sier at Norsk idrett vil styrke sitt forsknings- og utviklingsarbeid som grunnlag for gode strategivalg og integrere kunnskap i det praktiske idrettsarbeidet. Idretten skal stimulere nasjonale forskningsmiljøer til økt interesse for barn, ungdom, voksne, funksjonshemmede og toppidrett.

Under hovedmålet om å styrke ungdomsidretten, uttaler IPD at et samfunn er i stadig utvikling og stiller store krav til idrettens evne til fornyelse, evne å lære av de gode eksemplene og samarbeide på tvers. De aktive må møtes av ledere og trenere med god kompetanse og et solid verdigrunnlag. Et kompetanseløft er nødvendig. Dette har størst relevans for post 3-området.

Under hovedmålet om å styrke toppidretten, uttaler IPD at det krever stadig fornyelse om en skal opprettholde Norges posisjon som ledende toppidrettsnasjon. Norsk idrett skal ta vare på og forsterke våre fortrinn. Norsk idrett vil derfor styrke den toppidrettsfaglige forskningen og utviklingsarbeidet som grunnlag for fremtidens toppidrett. Dette har størst relevans for post 4-området.

Under hovedmålet om å sikre bedre vilkår for fortsatt frivillig innsats, uttaler IPD at norsk idrett må utfordre myndighetene til å anerkjenne verdien av det frivillige arbeidet. Arbeidet for rammevilkårene på dette området er først og fremst knyttet til post 1-området.

Tilskudd i form av spillemidler er statlige midler, og Kulturdepartementet uttaler derfor i St. meld. nr. 26 (2011-2012) *Den norske idrettsmodellen*, kapittel 11.3.7 at det innebærer at departementet har plikt til å følge opp at midlene blir brukt i tråd med forutsetningene som ligger til grunn for tilskuddet.

Samtidig peker man på at staten ikke skal drive detaljstyring av NIF og medlemsorganisasjonenes virksomhet. Gjennom det årlige tilskuddsbrevet formulerer departementet overordnede mål for tilskuddet til NIF. Innenfor rammene av disse målene har NIF og medlemsorganisasjonene frihet til å fastsette mer konkrete mål, sentrale satsingsområder og tiltak for å nå målene.

Videre peker departementet på at det er utfordringer knyttet til å dokumentere måloppnåelse for tilskuddet til NIF, og til å påvise en entydig sammenheng mellom den statlige virkemiddelbruken og den aktiviteten som foregår lokalt i idrettslagene. Man anerkjenner at NIF har en krevende rapporteringsoppgave.

Forskningsutvalget ser det derfor som en klar utfordring til organisasjonen å kombinere forvaltningen av store statlige pengestrømmer med en etterprøving av måloppnåelsen, gjerne i form av følgeforskning knyttet til sentrale utviklingsprosjekter på innsatsområdene. Videre er det naturlig at forsknings og utviklingsarbeid inkluderes blant virkemidlene når Idrettstingets prioriteringer skal følges opp. Det er naturlig å se dette som en integrert del av den samlede innsatsen for å nå organisasjonens overordnede mål.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Forsknings- og utviklingsarbeid bør inkluderes blant virkemidlene når Idrettstingets prioriteringer skal følges opp.
- Det er naturlig å se FoU-arbeid dette som en integrert del av den samlede innsatsen innenfor rammene på hver av tilskuddspostene.
- Innenfor post 1 (NIF sentralt og idrettskretsene) bør FoU-budsjettet utgjøre 2 % av de årlige sektorbudsjettene for organisasjonsutvikling (ca. kr. 130.000), idrettsfag (ca. kr. 200.000), og idrett for funksjonshemmede (ca. kr. 240.000), dvs. samlet kr 570.000,- innenfor post 1.
- Innenfor post 2 (Rammetilskudd til særforbund) bør hvert særforbund selv avgjøre hvorvidt de ønsker å avsette FoU-midler til å forfølge egne prioriteringer på området.
- Innenfor post 3 (Barn, ungdom og bredde) bør FoU-budsjettet utgjøre 1 % av årlig budsjett, dvs. totalt ca. kr 1.500.000,- innenfor post 3.
- Innenfor post 4 (Toppidrett) bør FoU-budsjettet utgjøre minimum 5 % av årlig samlet budsjett.

4.4. Kryssfinansiering som arbeidsform

Når man har begrensede ressurser, både økonomisk og når det gjelder vitenskapelig kompetanse, er det viktig å se hvordan tilgjengelige ressurser kan utløse mest mulig forskning per investert krone i samarbeid med oppdragstakeren og eventuelle andre kilder.

Dagens grunnfinansiering av 3-4 forskningssentre representerer et stort potensial for å stimulere eksisterende dedikerte miljøer til forfølge temaer som er særlig relevant for idrettsorganisasjonen. Institusjonene har tilgang på høyere og lavere vitenskapelig kompetanse, samt studentressurser, men mangler ofte driftsmidler til å gjennomføre krevende prosjekter. Ved å gå inn med prosjektmidler, vil en kunne utløse høyverdig forskning til en kostnad som er mindre enn en tredjedel av prosjektets reelle bruttokostnad. Hvis dette gjøres planmessig på langsiktig basis, vil en samtidig være med å styre utviklingen av kompetanse i den retningen idrettens delfinansiering bidrar til.

Med større økonomiske ressurser blir idrettsorganisasjonen mer interessant og kan styrke sin rolle som samarbeidspart. Bestillerfunksjonen, supplert med konkrete prosjektbidrag, bidrar til å gjøre idretten relevant på en helt annen måte inn i et partnerskap og deltakelsen i forskningssentrenes referansegrupper.

Det pågår en del langsiktige forskningsprogrammer hvor man har mulighet til å delta som partner. I tillegg til materialet og rapportene, vil partnerskapet innebære mulighet til å delta i definering av hvilke problemstillinger som skal dekkes. Dette er en kostnadseffektiv arbeidsform hvis formålet er tilstrekkelig nært til idrettens primære ansvarsområder.

Kulturdepartementet har en rekke problemområder som sammenfaller med de oppgavene som hører inn under Institutt for samfunnsforskning og Rokkansenteret ved Universitetet i Bergen. Det vil være naturlig for norsk idrett å innta en mer aktiv holdning til dette miljøet og bidra til prosjekter med økonomi og datagrunnlag som kan styrke forskningen på idrettens frivillighet, idrettens samfunnsmessige betydning og idrettspolitikken.

Forskningsutvalgets vurdering:

- NIF må styre tilgjengelige ressurser på en måte som kan utløse mest mulig forskning per investert krone i samarbeid med oppdragstakeren og eventuelle andre kilder.
- NIF må ha evne til å delta som partner i prosjekter som er initiert via Kulturdepartementet eller som søker finansiering fra departementet.
- NIF må innta en tydelig rolle i arbeidet med å få økt tilgang til offentlig og privat finansiering av forskning og utviklingsarbeid rettet mot den aktive idretten

4.5. Kommersiell finansiering

I det norske samfunnet finnes det en rekke større virksomheter som ønsker å bygge sitt omdømme gjennom samfunnsnyttige bidrag. Disse målene og aktuelle virkemidler skiller seg vesentlig fra de utbredte sponsoravtalene og reklamebaserte virksomhetene som er knyttet til idretten.

Det vil være naturlig for norsk idrett å se etter finansielle samarbeidspartnere for idrettsforskningen som kan tilbys positiv assosiering med en grasrotbevegelse, alternativt en prestasjonskultur. Det vil være plass for et stort spekter av kombinasjoner mellom forskningstemaer og næringslivsaktører, om en tar i betraktning idrettsforskningens bredde.

Forskningsutvalget har ikke sett det som sin oppgave å etablere råd for hvordan et slikt «markedsarbeid» skal reguleres.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Norsk idrett må kunne etablere samarbeid med kommersielle sponsorer for å få realisert forskningsprogrammer på områder som er sentrale for idretten.
- Man bør være fleksible i forhold til valget mellom å inngå egne sentrale avtaler og det å støtte opp under et forskningscenters partnerskap og finansieringsmodeller.

4.6. Annen offentlig finansiering

Norges Forskningsråd er den største kilden til ekstern forskningsfinansiering i Norge. Det samla budsjettet for Forskningsrådet for 2013 var på 7675 millioner kroner. Forskningsrådet er et nasjonalt forskningsstrategisk og forskningsfinansierende organ. Det er den viktigste forskningspolitiske rådgiveren for Regjeringen, departementene og andre sentrale institusjoner og miljøer med tilknytning til forskning og utvikling (FoU). Forskningsrådet finansierer avgrensede forskningsprogrammer, frittstående prosjekter, infrastruktur og institusjonelle tiltak, samt nettverkstiltak.

De regionale forskningsfondene skal støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder. De syv regionene er: Nord-Norge, Midt-Norge, Vestlandet, Agder, Oslofjordfondet, Innlandet og Hovedstaden. Innenfor disse områdene skal de også bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer. Avkastningen fra *fond for regional forskning og utvikling* har de siste årene vært i overkant av 200 millioner kroner, som disponeres av de regionale fondene. Målet er å utvikle gode og konkurransedyktige forskningsmiljøer i alle fylker. Fondene skal dessuten møte regionenes FoU-behov gjennom å støtte FoU-prosjekter initiert av bedrifter, offentlige virksomheter, inkludert universiteter, høyskoler og forskningsmiljøer. Støtten kan gå til prosjekter lokalisert i og utenfor fondsregionens geografiske nedslagsfelt. Fondene skal skape utviklings- og læringsarenaer der regionale erfaringer kan drøftes i relasjon til nasjonal og internasjonal kunnskap og aktiviteter, og de skal sørge for tett samspill mellom aktiviteter i regionene og deres relasjoner til andre nasjonale og internasjonale programmer og aktiviteter.

NordForsk er et organ under Nordisk ministerråd som finansierer nordisk forskningssamarbeid. Basisbevilgningen var siste år 121 millioner kroner. Sammenlignet med de nasjonale ressursene er de nordiske forskningsmidlene små. Støtten er å betrakte som toppfinansiering. NordForsk finansierer derfor kostnader relatert til samarbeid på nordisk nivå, mens selve forskningen må finansieres nasjonalt.

EUs forsknings- og utdanningsprogrammer er viktige områder for å forbedre Europas konkurransevne. Gjennom EØS-avtalen deltar Norge i EUs utdanningsprogrammer og i

EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling. Norge deltar også i utviklingen av det europeiske forskningsområdet. EU har flere forskningsprogrammer som kan være aktuelle å delta i:

- *Horisont 2020* er EUs nye program for forskning og innovasjon.
- *EaSI* er EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon.
- *Health program* bygger på de tidligere helseprogrammene, og skal gi bærekraftige helsesystemer.
- *Kreativt Europa* skal bidra til å styrke den kreative industrien.
- *Erasmus+* er EUs nye program for utdanning, ungdom og sport. Erasmus+ slår sammen en rekke tidligere utdanningsprogrammer (Comenius, Grundtvig, Leonardo da Vinci, osv.) og EUs tidligere ungdomsprogram Aktiv Ungdom. I tillegg tilbyr Erasmus+ nye tiltak, blant annet på idrettsområdet. Programmet er delt inn i tre nøkkelområder: læringsmobilitet, strategiske partnerskap, og støtte til policyutforming. Budsjett: Omtrent 14,7 milliarder euro for perioden 2014-2020.

Forskningsutvalgets vurdering:

- NIF må til enhver tid ha oversikt over de viktigste finansieringsordningene som kan være aktuelle for forskning med relevans for idrett.
- Norsk idrett kan ikke selv sitte med søkerkompetanse. Det må de vitenskapelige samarbeidspartnerne selv ha.
- NIF må sammen med de vitenskapelige samarbeidspartene fremfor alt være i dialog med Forskningsrådet om hvordan idrettsforskning kan tematiseres i de nasjonale- og regionale forskningsprogrammene.
- Forskningsmidler fra ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering som forvalter overskuddet av TV-spillet Extra. Dette fordeles til frivillige helse- og/eller rehabiliteringsrelaterte organisasjoner i Norge. Det kan søkes om midler til prosjekter innen de tre virksomhetsområdene forebygging, rehabilitering og forskning. I 2012 ble det delt ut 220 millioner kroner, hvorav 70 millioner til forskningsprosjekter.

5. Implementering av kunnskap

Behovene for forskning må komme fra idrettsorganisasjonen selv, lokalt eller sentralt, men de må forstås og prioriteres som sentrale av idrettens egne faglige organer før de kan være støtteberettigede. Kvaliteten i bestillerfunksjonen er svært avgjørende for verdien av den forskningen som utføres.

Idrettsfaget er sammensatt, og derved blir tilfanget av mer eller mindre relevant forskning stort og uoversiktlig. Norsk idrettsforskning vil alltid være begrenset i forhold til et samlet internasjonalt miljø. Det finnes utvilsomt mye kunnskap og erfaringer som vi ikke fanger opp. Forskningsutvalget vil mene at det kan være et av norsk idretts fortrinn, om man evner å følge med internasjonalt og ta til seg og implementere kunnskap og erfaringer vunnet av

andre. Forskningsutvalget vil peke på faglige utredninger som dokumenterer status på sentrale fagområder som like relevant som snevre enkeltprosjekter.

I neste omgang blir det sentralt at slik ny kunnskap blir implementert i det arbeidet som gjøres og i alt studiemateriell som utvikles. Det trengs også nye og faste arenaer for å formidle kunnskap, samt dele erfaringer som er gjort. Ansvaret for implementering må derfor ligge hos de fagansatte på alle nivåer, men NIF bør i større grad å legge til rette for deling av kunnskap, gjerne gjennom faste nyhetsbrev og konferanser.

6. Organisering

6.1. Forskningsutvalget

Dagens organisering

Dagens forskningsutvalg ble oppnevnt av Idrettsstyret med bakgrunn i Idrettspolitisk dokument, punkt 2.6, som ble vedtatt på Idrettstinget i 2011. Man valgte å etablere et internt utvalg under ledelse av idrettsstyrets medlem Oddvar Johan Jensen. Utover dette fikk utvalget 2 representanter fra NIF, 2 representanter fra særforbundene, og 1 representant fra idrettskretsene.

Utvalgets primære oppgave ble å ha et overordnet ansvar for å avklare idrettsorganisasjonens forskningsbehov i relasjon til organisasjonens primære oppgaver, utvikle en langsiktig felles forskningsplan for norsk idrett, samt gi føringer for prioriteringen av tilgjengelige ressurser på et overordnet nivå. Forskningsutvalgets sekretariat ble lagt til avdeling for idrettsutvikling.

Det ble besluttet at man i denne fasen ikke ser seg tjent med å ikke bygge opp en egen organisasjon for å administrere og følge opp idrettens forskningsprosjekter. I stedet burde det etableres et nært og forpliktende samarbeid med en eller et fåtall relevante forskningsinstitusjoner. På kort sikt har avdeling for Idrettsutvikling etablert et samarbeid med NIH knyttet til barne- og ungdomsidrett, og Olympiatoppen har videreført sin samarbeidsavtale med NTNU.

Forskningsutvalget vurderer imidlertid at avleveringen av denne forskningsplan tilsier at situasjonen endres, hvilket også medfører at organiseringen revurderes.

Nytt mandat

Forskningsutvalget vil anbefale at et nytt forskningsutvalg gis et mandat som i større grad legger vekt på langsiktige relasjoner til samarbeidende institusjoner, utvikling av nettverk og møteplasser, samt å foreta overordnede prioriteringer av tilgjengelige felles ressurser. Den løpende virksomheten, herunder enkeltvis behandling og oppfølging av prosjektsøknader, bør legges til administrative organer med faglig kompetanse. Forslag:

Forskningsutvalgets vurdering:

Idrettens forskningsutvalg skal:

- a. ha et overordnet ansvar for felles prioritering av forskningsbehov i relasjon til organisasjonens primære oppgaver,
- b. bidra til å utvikle samarbeid med vitenskapelige institusjoner med relevant idrettsforskning,
- c. bidra til utvikling av nettverk og faglige møteplasser mellom forskningsmiljøene og idretten, foreta overordnede prioriteringer av tilgjengelige felles ressurser, samt
- d. innstille overfor Idrettsstyret på FoU-budsjettet i spillemiddelsøknaden innenfor de relevante søknadspostene.
- e. sørge for god intern kommunikasjon og gode interne prosesser på forskningsområdet.

Ny sammensetning

Dagens forskningsutvalg er et internt utvalg. Av forslaget til nytt mandat mener dagens forskningsutvalg at det vil være en styrke om utvalget får kompetent representasjon fra toneangivende forskningsmiljøer innenfor idrettsområdet. Det dreier seg om nettverk, møteplasser og ulike modeller for samarbeid og finansiering.

Forskningsutvalgets vurdering:

Idrettens nye forskningsutvalg bør ha følgende sammensetning:

- a) Leder med vitenskapelig kompetanse
- b) 3 representanter fra særforbundene
- c) 2 representanter fra NIF
- d) 1 representant fra idrettskretsene
- e) 3 representanter fra universiteter/vitenskapelige høgskoler med idrettsforskning

Sekretær oppnevnes av NIFs generalsekretær.

Forskningsutvalget ser det som tilstrekkelig om et slikt utvalg kan møtes 2-3 ganger i året, en gang på ettervinteren for å gi føringer innenfor tildelt budsjett, og en gang sent på høsten for å foreta en gjennomgang av status og gi sine anbefalinger inn i budsjettprosessen..

6.2. Administrativ støtte til idrettens FoU-arbeid

Forskningsutvalget vurderer det som klokt å ikke bygge opp en egen organisasjon for å administrere og følge opp idrettens forskningsprosjekter i den første fasen av arbeidet med en handlingsplan. Det er viktig at NIF er kompetent og dyktig på de oppgavene som må gjøres innenfor idrettens selv. Men dette må kunne avgrenses tydelig, slik at det ikke bygges opp egne forskningsmiljøer eller administrative funksjoner innenfor idretten som blir dublerende i forhold til de profesjonelle institusjonene vi kan samarbeide med.

Forskningsutvalget ser det som naturlig at forsknings- og utviklingsarbeid er en integrert del av den samlede innsatsen for å nå organisasjonens overordnede mål. Derfor vil utvalget foreslå at de tre overordnede fagavdelingene i NIF tar et tydelig FoU-ansvar innenfor sine respektive ansvarsområder.

Forskningsutvalgets vurdering:

- Olympiatoppen bør avsette minimum 20 % av et årsverk til å følge opp den toppidrettsfaglige forskningen og utviklingsarbeidet. Denne oppgaven er en naturlig del av de oppgavene som allerede er finansiert over post 4.
- Idrettsutvikling bør avsette dedikere minimum 20 % av et årsverk til å følge opp den idrettsfaglige forskningen og utviklingsarbeidet rettet mot barn, ungdom, bredde og idrett for funksjonshemmede. Denne oppgaven er en naturlig del av de oppgavene som allerede er finansiert over post 1.
- Organisasjonsavdelingen bør avsette dedikere minimum 10 % av et årsverk til å følge opp den idrettsfaglige forskningen og utviklingsarbeidet rettet mot idrett, samfunn og frivillighet. Denne oppgaven er en naturlig del av de oppgavene som allerede er finansiert over post 1.

Disse funksjonene forutsettes å ta et ansvar for den løpende virksomheten på sine fagområder, herunder dialog med særforbundene, enkeltvis behandling og oppfølging av alle prosjektsøknader. Det må være en forutsetning at disse oppgavene plasseres hos personer med relevant kompetanse (master/tilsvarende), og som kan stå til det nye forskningsutvalgets disposisjon ved interne møter og utadrettet kontakt med aktuelle offentlige og vitenskapelige organer.

NIF må vurdere å etablere et internt administrativt organ med en utpekt leder, slik at disse funksjonene opptrer koordinert utad og i utvalget.

6.3. Kvalitetskontroll av prosjekter

Forskningsutvalget vurderer det som klokt å bygge på de etablerte tradisjonene innenfor akademia. Større forskningsprosjekter må bli gjenstand for fagfelleevaluering*. Studentoppgaver må kvalitetsikres av de vitenskapelige institusjonene gjennom deres veiledere.

7. Mål

7.1. Hovedmål

Idrettens forskningsutvalg mener dagens nasjonale idrettsforskning ikke er tilstrekkelig koordinert til at den gir nødvendig utvikling. Behovet for kunnskap er stort, både i forhold til politiske valg og grunnlaget for gode strategivalg, idrettspolitiske diskusjoner og faglige prioriteringer. Dette gjelder både innenfor barneidretten, ungdomsidretten, voksenidretten, idrett for funksjonshemmede og toppidretten.

- I. Fremskaffe relevant forskningsbasert kunnskap som grunnlag for
  - Gode idrettslige prestasjoner i en bred og etisk ansvarlig norsk toppidrett
  - Utvikling av et inkluderende aktivitetstilbud for barn, ungdom, voksne og funksjonshemmede
  - Idrettsorganisasjonens videre utvikling og rolle i samfunnet
  - Politisk forståelse for nødvendige rammevilkår for norsk idrett
- II. Bli en relevant samarbeidspartner for
  - Akademia
  - Andre partnere i samfunnet
- III. Gjøre relevant kunnskap lett tilgjengelig i hele organisasjonen gjennom
  - Prestasjonsarbeidet
  - Kompetanseutviklingen
  - Informasjonsarbeidet rettet mot medlemmene og det omliggende samfunn

8. Prioriterte områder

8.1. Prioriterte områder

Idrettens forskningsutvalg vil foreslå at man for kommende 4-årsperioden (2015-2019) prioriterer å påvirke idrettsforskningen aktivt innenfor syv hovedområder:

- A. Barne- og ungdomsidrett
- B. Idrettsskader
- C. Toppidrett
- D. Idrettsanlegg og teknologi
- E. Frivillighet og organisasjon
- F. Inkludering
- G. Trenerutvikling

I en slik prioritering, som opplagt har en ressursdimensjon, ligger også et begrunnet bortvalg av mulige forskningsområder. Det anbefales for eksempel ikke at man prioriterer områder som voksenidrett, idrettsarrangementer, generelle verdi- og livstilsområder, idrettsfilosofi, idrettshistorie, generell medisin.

8.2. Virkemidler

Idretten har selv begrenset finansieringskraft, og må derfor etablere et sett med virkemidler for å skape utvikling.

- a) Idrettspolitisk støtte til etableringen av grunnfinansierte idrettsforskningscentre, forutsatt at norsk idrett sikres deltakelse i referansegrupper og andre grupper som har påvirkning på forskningssentrene utvikling og generelle prioriteringer
- b) Idrettspolitisk støtte til etableringen av ytterligere idrettsforskningscentre med nasjonale funksjoner innenfor vertsinstitusjonenes spesialområder
- c) Inngå samarbeidsavtaler med institusjoner for å utvikle fagområder gjennom delfinansiering og støtte til vitenskapelige stillinger innenfor idrettens kjerneområder
- d) Delfinansiere konkrete enkeltprosjekter innenfor idrettens kjerneområder
- e) Gi innspill til Kulturdepartementet og andre fagdepartementer om forskning som vil være nyttige for utviklingen av idretten og storsamfunnet
- f) Stille idrettsorganisasjonens medlemmer, organisasjonsledd og aktivitet til rådighet som relevante forskningsprosjekter
- g) Stille idrettens egne organisasjons- og aktivitetsregistre til rådighet for forskere

8.3. Gjennomgang av prioriterte områder

A. Barne- og ungdomsidrett

Norsk idrett vil utvikle seg videre som ansvarlig samfunnsaktør og bidra til å skape trygge og inkluderende oppvekstvilkår for alle barn og unge. Et samfunn i endring krever at også velfungerende tilbud klarer å fornye seg og møte nye generasjoner med kvalitet og innhold som fungerer. Idrettsorganisasjonene har store utfordringer med å tilrettelegge for treningstilbud som går utover de rent prestasjonsrettede. Det er et overordnet mål i norsk idrett at det skal gis muligheter for alle å delta.

Samlet sett økte befolkningen de siste 10 årene med 11,0 %, mens idrettens individuelle medlemskap økte med 17,9 %. Dette ser ut til å stagnere. Det siste året øker befolkningen med 1,3 %, mens idrettslagenes medlemstall bare øker 0,3 %. Om en ser på endringen medlemskap i forhold til endringene i de ulike aldersgruppene, blir imidlertid bildet langt mer variert.

Størst relativ økning er det innenfor barneidretten. Barna (6-12 år) går tilbake i befolkningen med -2,1 %, mens medlemskapene i idrettslagene øker med 25,9 %. Tendensen fortsetter det siste året med en økning i befolkning på 0,4 % mot en økning på 1,5 % i idrettslagene. I ungdomsgruppen (13-19 år) henger idretten etter befolkningsveksten de siste 10 årene. Ungdommen øker i befolkningen med hele 15 %, mens medlemskapene i idrettslagene øker med 8,8 %. Tendensen fortsetter det siste året med en økning i befolkning på 0,2 % mot en tilbakegang på -0,6 % i idrettslagene.

Forskningstema A-1: Barn og unges deltakelse i idrett. Status i deltakelsen. Bakgrunnen for deres aktivitetsvalg og bortvalg av aktiviteter gjennom oppveksten.

Det er et sentralt mål for idretten å være landsdekkende, men tilslutningen til idretten i befolkningen i form av medlemskap i ordinære idrettslag varierer betydelig mellom fylkene, kommunene og de enkelte lokalsamfunnene.

Det er vanskelig å finne enkle forklaringer, og man må antakelig se etter kombinasjoner av økonomi, anlegg, avstander, kompetanse o.l. Det er også mulig at det kan skyldes strukturelle forhold, herunder kultur for fleridrettslag versus særvidrettslag eller at idrettslagene har ulik lokal betydning rundt i landet.

En skal ikke utelukke at det også kan skyldes ulik tradisjon for idrett rundt i landet, men man må antakelig ned på lokalt nivå for å komme nærmere årsakene.

Forskningstema A-2: Kultur for idrettsutøvelse. Geografiske og kulturelle ulikheter i grunnlaget for idrettsutøvelse blant barn og unge. Kjennetegn ved miljøer som viser stor evne til å aktivisere og opprettholde interessen for idrett blant barn og unge.

Det er en stor utfordring å møte ungdommen med et tilstrekkelig differensiert idrettstilbud som speiler interessene i den yngre generasjonen og skaper en åpen og inkluderende idrett. Samtidig skal det legges til rette for at de som har ambisjoner, får mulighet til å prestere. Det er sentralt å utvikle gode trenere, både for de beste med idrettslige ambisjoner og for de mange som primært vil delta på treningsaktiviteten.

Norsk idrett er en organisasjon bygget på frivillighet og medbestemmelse. Gjennom aktiv involvering, må ungdommene få oppleve fellesskapet, idrettsgleden, mestring og verdien av frivillig arbeid.

Forskningstema A-3: Ungdommens innflytelse på egen aktivitet. Ungdommenes ønsker og mulighet for innflytelse i idrettsorganisasjonen. Kjennetegn ved miljøer som evner å utvikle ungt lederskap og medansvar for eget fellesskap og aktivitetstilbud.

Systematiske forsøk på å identifisere og selektere unge utøvere basert på et spesielt talent, er omdiskutert både innen forskning og i samfunnet for øvrig. Også i norsk idrett selekteres utøvere i svært tidlig alder, selv om vi vet at barn utvikles i svært ulikt tempo. I stor grad baseres denne seleksjonen på et kortsiktig grunnlag.

Det er grunn til å tro at denne type tenkning bidrar til frafall i idretten, ensidig trening og at det først og fremst er tidlig utviklede ungdommer som gis anledning til videreutvikling. For bredden i norsk toppidrett er det en forutsetning at flest mulig får oppleve idrettsglede, får allsidig bevegelseserfaring gjennom barneårene og opplever mestring og utfordringer. Den norske idrettsmodellen bygger derfor på et bredt forskningsgrunnlag når den slår fast at tidlig og ensidig spesialisering begrenser den plattformen som senere utvikling skal bygge videre på.

Forskningstema A-4: Optimalt grunnlag for idrettslige prestasjoner på lang sikt. Faglig grunnlag for diskusjonene rundt betydningen av allsidighet versus tidlig spesialisering.

Kompetansen og verdisynet til dem som møter barna i hverdagen, er avgjørende for miljøet som skapes og for idrettstilbudet. Norsk idrett er sterkt fundamentert i en helhetlig utvikling av mennesket, og Idrettens barnerettigheter og bestemmelser gjenspeiler at barna i idretten både skal sikres en positiv fysisk, motorisk, psykisk og sosial utvikling. Også ungdommene skal tilbys idrettslige muligheter ut i fra egne forutsetninger.

Når norsk idrett ønsker å representere et åpent og inkluderende aktivitetstilbud, er det av avgjørende betydning hvordan prinsippene som er nedfelt i Barneidrettsbestemmelsene, Idrettens barnerettigheter og Retningslinjer for ungdomsidrett blir forstått blant de som til syvende og sist er avgjørende for etterlevelsen.

Forskningstema A-5: Gjennomslag for idrettens verdigrunnlag. Foreldrenes kunnskap og meninger. Kunnskap og meninger blant de som leder aktiviteten på grunnplanet. Kunnskap og meninger blant idrettens forbilder og dominerende skikkelser innenfor toppidretten.

Finansieringen av forskningen innenfor barne- og ungdomsidretten vil kunne komme fra flere kilder. Forskningsutvalget vil spesielt peke på:

- a) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret for Barne- og ungdomsidrett ved NIH forutsetter at senteret retter sin vitenskapelige innsats mot å utvikle og formidle forskningsbasert og praksisnær kunnskap om idrettsaktivitet for barn og ungdom. Kunnskapsutviklingen fokuserer på individuelle, sosiale og organisatoriske betingelser for å skape en inkluderende barne- og ungdomsidrett som fremmer læring og helhetlig prestasjonsutvikling.
- b) Norges idrettsforbund bør avsette midler over spillemidlene til prioriterte temaer innenfor barne- og ungdomsidretten. Post 1 bør kunne delfinansiere organisasjon og kultur, mens post 3 bør kunne finansiere kompetanseløft og trenerutvikling.
- c) Kryssfinansiering. Det bør ligge godt til rette for samarbeid om kryssfinansiering med flere høgskoler og universiteter som forsker på barne- og ungdomsidrett.
- d) Samarbeid. Norsk idrett bør etablere samarbeid med høgskoler og universiteter om programmer av mer permanent natur hvor studenter og deres fordypningsoppgaver inngår som viktige elementer, kanskje særlig rettet inn mot praksisfeltet.

B. Idrettsskader

Idrettsskader utgjør ca. 17 % av alle personskader i Norge, og representerer følgelig et betydelig problem - for idretten, for den enkelte som rammes og i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Av idrettene er det fotball og håndball som peker seg klart ut med den største andelen skader, fotball med 33 % av alle skader og håndball med 12 %. At disse idrettene topper statistikken er ikke fordi de nødvendigvis er mer risikofylte enn andre, men like mye fordi de også er de mest populære idrettene i Norge.

For norsk idrett er det sentralt å forebygge skader og andre helseproblemer i idrett. Dette bør skje gjennom et langsiktig arbeid og forskning med vekt på risikofaktorer og skademekanismer. For den praktiske idrettsutøvelsen blir det særlig viktig å få kunnskap om skadeforebyggende tiltak og implementere dette i trenerutdanningen. I mange sammenhenger vil kunnskapen også gi grunnlag for å se på konkurranseregler, idrettsanleggenes utforming og sikkerhetstiltak, underlag og utstyr.

Senter for idrettsskadeforskning er lagt til Norges idrettshøgskole i Oslo (NIH), og har som formål å forebygge skader og andre helseproblemer i idrett gjennom et langsiktig forskningsprogram.

Også Idrettens helsesenter, som fra 2015 vil stå for all skaderegistrering knyttet til barneidrettsforsikringen, og i tillegg har samme funksjon innenfor de eldre aldersgruppene i store særidretter, vil etter hvert kunne dokumentere omfang og hyppighet av ulike typer idrettsrelaterte skader.

Forskningstema B-1: Forekomst av idrettsskader. Omfang. Forklaringsvariabler.

Senter for idrettsskadeforskning har vist stor evne til å formidle resultatene av sin forskning på en måte som kan implementeres i praktisk idrettsarbeid. For norsk idrett er det viktig å få denne kunnskapen implementert i programmene for trenerutvikling, og da i særdeleshet kunnskap og metoder for forebygging.

Forskningstema B-2: Forebygging av idrettsskader. Risikofaktor. Metoder for forebygging. Implementering i trenerutdanningen.

Sjefslege ved Olympiatoppen, Roald Bahr og overlege ved Olympiatoppen, Lars Engebretsen, har i samarbeid med IOC gitt ut boken Idrettsskader – diagnostikk og behandling. Boken er utarbeidet i samarbeid med Den internasjonale olympiske komité (IOC), og er et nyttig verktøy for fagfolk som er involvert i vurdering, behandling og opptrening av skader i forbindelse med idrett og fysisk aktivitet. Målsettingen med prosjektet er at alle som skader seg i forbindelse med idrett og fysisk aktivitet skal få like god behandling som våre fremste utøvere.

Norsk idrett har altfor mange historier om utøvere som kommer tilbake for tidlig og gjenopplever skader eller forsinker prosessen til full førlighet og styrke. Senter for idrettsskadeforskning og Idrettens helsesenter vil, gjennom sine omfattende skaderegistreringer og mulighet for statistikker fra store volumer av gjennomførte behandlinger, kunne dokumentere ulike behandlingsformers effekt etter idrettsskader. De vil også kunne gi råd om foretrukne metoder for opptrening til full kapasitet.

Forskningstema B-3: Behandling og opptrening etter idrettsskader. Vedlikeholdstrening under rekonvalesens, foretrukne behandlingsformer. Metoder for opptrening. Implementering i trenerutdanningen.

For norsk idrett er det viktig at kunnskap om skadeforebyggende tiltak når bredt ut, og ikke stopper hos kvalifiserte trenere og medisinsk personell. Senter for idrettsskadeforskning har lagt mye arbeid i å gi norsk idrett på alle nivå lett tilgang på oppdatert informasjon om idrettsskader – med vekt på øvelsesprogram og andre tiltak for å forebygge de mest vanlige og mest alvorlige skadene.

I tillegg inneholder sidene et vell av informasjon for den som ønsker å lære mer om de vanligste skadene som skjer i forbindelse med idrett og fysisk aktivitet. Hovedmålgruppen er alle aktive, trenere, ledere og foreldre i norsk idrett. Målet med de nye sidene er å nå frem til utøvere og trenere med praktisk, brukerrettet informasjon; treningsprogrammer og praktiske tips.

Forskningstema B-4: Gjøre kunnskap om idrettsskader bredt tilgjengelig. Forebygging og behandling av vanlige idrettsskader. Praktisk, brukerrettet informasjon.

En rekke særforbund er spesielt belastet med bestemte skadetyper og opplever utfordringer knyttet til forebygging, behandling og opptrening av sine utøvere. Det vil være naturlig det enkelte særforbund selv tar initiativ til samarbeid med relevante institusjoner om idrettsskadeforskning og/eller utstysforbedringer.

Forskningstema B-5: Særforbundsspesifikk forskning på idrettsskader. Forekomst forebygging, behandling og opptrening. Eventuell utstysutvikling.

Det er begrenset kunnskap om stor fysiologisk belastning på få muskelgrupper. Interessen går ikke nødvendigvis på «få» muskelgrupper, men på muskelgrupper som ikke nødvendigvis er skapt for forflytning og den type belastning piggere/rullestolkjørere blir utsatt for gjennom rå trening og belastningen i hverdagslig forflytning. Vi er interessert i å få bedre svar på hvilke treningsmetoder og øvelser som bidrar til helsefremmende aktivitet og skadeforebyggende øvelser i søken etter best mulig prestasjonstilstand. Det vil også være viktig å forske frem mer kunnskap om balanse treningsmengde/restitusjon: Hvor mye trening tåler en rullestolbruker som bruker færre muskelgrupper i all daglig aktivitet i tillegg til trening?

Forskningstema B-6: Ensidig stor muskulær belastning. Konsekvenser av stor belastning på få muskelgrupper. Treningsmetoder. Balanse mellom trening og restitusjon. Forholdet til øvrig daglig aktivitet.

Finansieringen av forskningen innenfor idrettsskader vil kunne komme fra flere kilder. Forskningsutvalget vil spesielt peke på:

- a) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret Senter for idrettsskadeforskning ved NIH.

- b) Norges idrettsforbund bør avsette begrensede midler prioriterte temaer med tanke på implementering i trenerutviklingen. Post 3 bør kunne finansiere dette.
- c) Særforbundene bør kunne avsette begrensede midler til prioriterte temaer innenfor sin idrett over post 2.
- d) Ekstern finansiering. Senter for idrettsskedeforskning har vist evne til å trekke til seg forskningsmidler fra en rekke kilder, både fra forskningsrådene og fra det medisinske miljøet, herunder Helse Sør-Øst, IOC og Norsk Tipping AS. Idrettens helsesenter har mulighet for å skape inntekter gjennom en betydelig omsetning og administrasjon knyttet til idrettens forsikringsavtaler.
- e) Samarbeid. Norsk idrett bør etablere samarbeid med både forskningscenteret og Idrettens helsesenter om kartlegginger og kunnskap rettet inn mot praksisfeltet.

C. Toppidrett

Det er av stor betydning for Norge å ha en toppidrett som skaper store opplevelser for folket og samtidig gir idrettsungdommen noe å identifisere seg med. Det krever stadig fornyelse om en skal opprettholde Norges posisjon som ledende toppidrettsnasjon. Norsk idrett skal ta vare på og forsterke våre fortrinn. Norsk idrett vil derfor styrke den toppidrettsfaglige forskningen og utviklingsarbeidet som grunnlag for fremtidens toppidrett. Unge talenter må sikres et helhetlig treningstilbud, og de beste må sikres treningskvalitet på internasjonalt toppnivå.

For norsk toppidrett blir det viktig at forskningen er rettet inn mot områder som anses som avgjørende i arbeidet med å skape store prestasjoner. Dette må forventes å korrespondere godt med de fagavdelingene som er opprettet ved Olympiatoppen for å støtte særforbundenes treningsarbeid og optimalisering inn mot store mesterskap.

Forskningstema C-1: Grunnlaget for store prestasjoner. FoU-arbeid innenfor de sentrale fagområdene ved Olympiatoppen:

- Unge utøvere	- Teknologi
- Toppidrett for funksjonshemmede	- Idrettspsykologi
- Utholdenhet	- Idrettsernæring
- Kraft/styrke	- Lege
- Teknikk/motorikk	- Fysioterapi

Når Kulturdepartementet tildeler spillemidler til norsk toppidrett, så understreker man at tilskuddet skal bidra til å sikre grunnlaget for en etisk og faglig kvalifisert toppidrettssatsing. Toppidrettsutøverne er viktige forbilder og inspirasjonskilder for hele norsk idrett. Norsk toppidrett skal arbeide for fair play, en ren idrett og sunne verdier. Idrettsstyret har også bedt spesifikt om at et dedikert og målrettet arbeid med idrettens verdiplattform videreutvikles og implementeres i toppidretten. Tilsvarende ønsker man en helhetlig, verdibasert tilnærming til trenerutviklingen i norsk idrett, fra bredde til topp.

Forskningstema C-2: Toppidrettens etikk. Verdigrunnlag og holdninger innenfor toppidretten. Toppidrettsutøvernes påvirkning utad og overfor unge utøvere.

Toppidrettsutøverne er viktige forbilder for hele norsk idrett, og i særdeleshet de nye generasjonene toppidrettsutøvere. Når man understreker forutsetningen om en etisk toppidrettssatsing, så innebærer dette at man tar spørsmål som fair play, doping og kampfiksing på alvor.

Forskningstema C-3: Fair play. Holdninger, handlinger og forebygging av uærlighet og ikke-etisk atferd innenfor toppidretten.

Finansieringen av forskningen innenfor toppidrett vil kunne komme fra flere kilder. Forskningsutvalget vil spesielt peke på:

- a) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret Senter for toppidrettsforskning ved NTNU.
- b) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret for Barne- og ungdomsidrett ved NIH forutsetter at senteret også er opptatt av en ungdomsidrett som fremmer læring og helhetlig prestasjonsutvikling.
- c) Norges idrettsforbund avsetter årlig FoU-midler over bevilgningen til post 4 til Olympiatoppen. Olympiatoppen prioriterer sine midler i tråd med egen FoU-plan, men vil kunne være bestiller av prosjekter også til eksterne institusjoner.
- d) Særforbundene bør kunne avsette begrensede midler til prioriterte temaer innenfor sin idrett over post 2.
- e) Ekstern finansiering. Senter for toppidrettsforskning forutsettes å trekke til seg forskningsmidler fra en rekke kilder, både fra forskningsrådene og kommersielle miljøer.

D. Idrettsanlegg og teknologi

Det bygges og rehabiliteres idrettsanlegg for 3,5 – 4 milliarder kroner årlig. Driftskostnadene ligger sannsynligvis minst på samme nivå. Idrettslagene og kommunene bygger omtrent like mange anlegg. Kommunene bygger de store og kostbare anleggene, og står for rundt tre fjerdedeler av investeringene. Selv om kommunene samlet sett bygger mange idrettsanlegg, kan det gå mange år mellom hver gang en enkelt kommune bygger en spesifikk anleggstype. Dette betyr at det kan være mangelfull kunnskap om anleggene som skal prosjekteres og bygges hos de forskjellige byggherrene.

Forskningstema D-1: Forekomst av idrettsanlegg. Nasjonale statistikker over anlegg i forhold til behov, befolkningsutvikling, og aktivitetsutvikling.

En investeringsreduksjon på kun to prosent vil gi en samlet årlig besparing på 70 – 80 millioner kroner, mens en innsparing på 10 % vil frigjøre 350 – 400 millioner kroner som kan brukes til andre gode formål. Rent kvalitetsmessig vil det også sannsynlig være mye å hente på å få til en bedre erfaringsutveksling mellom de forskjellige byggherrene.

Det finnes mye relevant informasjon om idrettsanlegg spesielt på nettet, men informasjonen er spredt og den kan være vanskelig å finne. Det finnes lite dokumentasjon på best praksis eller hva som oppleves å være et godt idrettsanlegg sett både fra eiers og brukers side.

Forskningstema D-2: Bedre og billigere idrettsanlegg. Utvikle og spre kunnskap om bygging og drift av kostnadseffektive idrettsanlegg med tilstrekkelig kvalitet.

I årene som kommer vil det årlig bevilges over en milliard kroner til idrettsanlegg. Det er viktig at spillemiddelordningen utformes på en slik måte at den bidrar til at de «riktige» idrettslagene blir bygget.

Forskningstema D-3: Spillemiddelordningene. Utvikle og spre kunnskap om spillemiddelordningene generelt. Hvordan bør disse innrettes for å nå idrettens mål?

Finansieringen av forskningen innenfor toppidrett vil kunne komme fra flere kilder. Forskningsutvalget vil spesielt peke på:

- a) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret for idrettsanlegg og teknologi ved NTNU.
- b) Kulturdepartementets bør utarbeide et eget FoU-program for nasjonale analyser og statistikker, samt dokumentasjon av beste praksis på idrettsanleggsområdet.
- c) Fylkeskommuner og kommuner vil kunne bestille forskning relatert til egen region og spesifikke utfordringer.
- d) Norges idrettsforbund vil, innenfor post 1, kunne bevilge FoU-midler til finansiering av spesifikke analyser og statistikker som grunnlag for NIFs strategier på idrettsanleggsområdet.

E. Frivillighet

Norges idrettsforbund er Norges største frivillige organisasjon hvor det frivillige bidrag er av vesentlig betydning for hele organisasjonen. Norges forskningsråd hadde i perioden 1997 -2007 et eget programområde på frivillighetsforskning som både hadde som mål å skaffe ny kunnskap og bygge opp kompetente forskningsmiljøer i Norge. Etter at dette programmet ble avsluttet har kulturdepartementet fortsatt å finansiere Sentret for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor ved Institutt for samfunnsforskning som koordinerer forskning innen frivillighet

Det utføres ca. 28 000 frivillige årsverk i organisasjonen hovedsakelig på lokalt plan i idrettslagene. Frivillighet har både en nytte- og egenverdi for norsk idrett. Det er av stor betydning at blir forsket på frivillighet for å skaffe kunnskap om status og utvikling, hvilke mekanismer som er viktig for fortsatt frivillighet, hvilke hindringer det er for frivillighet og kunnskap om både nytteverdi og egenverdi.

I perioden 1999 til 2007 ble det gjennomført en panelundersøkelse av norske idrettslag i (ca. 700) som gav mange nyttige rapporter om utviklingen norsk idrett «Idrett og sosial integrasjon» (2002), «Norske idrettslag» (2002), «Kunnskap, ledelse og styring» (2002), «Treneren: Konkurransen, glede, samhold og medbestemmelse?» (2004), «Frivillig innsats i Oslo-idretten» (2006).

En panelundersøkelse er et representativt utvalg av norske idrettslag som følges opp med nye delundersøkelser va hvert fjerde år. Dette er et konkret prosjekt som burde ha vært fulgt opp på tilsvarende i nyere tid for å skaffe oppdatert kunnskap med basis i det samme panelt som tidligere.

Forskningstema E-1: Panelundersøkelsen av norske idrettslag. Fortsette idrettens aktive deltakelse. Danne datagrunnlag for videre forskningsprosjekter.

Det er søkt om EU midler til et prosjekt der NIF kan bidra med organisasjonsdata når de aktuelle idrettslagene fra Norge skal velges ut. Det blir innsamlet data og analysert fra flere land på et utvalg av 30 idrettslag med enkeltmedlemmer i hvert land. På denne måten kan en finne ut hvordan idrettslag drives i de ulike land og hvilke faktorer som er viktig for et godt aktivitetstilbud. En sammenligning mellom flere europeiske land vil kunne gi nyttig informasjon om vilkårene for frivillig virksomhet og aktivitetsutvikling under ulike samfunnsforhold.

Forskningstema E-2: Komparativ idrettslagsundersøkelse mellom ulike land. Vilkaene for frivillig virksomhet og aktivitetsutvikling under ulike samfunnsforhold.

Samfunnsendringer gjør det viktig å følge opp hvorvidt forutsetningene for frivilligheten også endres. Sentrale temaer er frivillige tillitsvalgte i norsk idrett, deres funksjonstid, deres motiver for frivillighet, samt kriteriene for deltakelse. Dette kan være en gjentakelse av tidligere analyser (ref. forskningstema E-1) med kvantitative analyser av NIFs datasett på tillitsvalgte i organisasjonsdatabasen og kvalitative undersøkelser av kriterier for deltakelse. Formålet med en slik undersøkelse vil være å finne ut om det er endringer i funksjonstid for tillitsvalgte (tidligere data på 3,8 år) og hvilke grunner som ligger til grunn for eventuelle endringer.

Forskningstema E-3: Frivillige tillitsvalgte i norsk idrett. Funksjonstid. Motiver. Kriterier for deltakelse.

Aktivitetsmønsteret er i stadig endring, og altfor mange forlater det organiserte aktivitetstilbudet. Det er en stor utfordring å møte ungdommen med et aktivitetstilbud som spiller interessene i den yngre generasjonen.

Et samfunn er i stadig utvikling og stiller store krav til idrettens evne til fornyelse. Et kompetanseløft er nødvendig. Norsk idrett må ha fokus på å utvikle ungt lederskap og invitere ungdommen til å ta ansvar for eget idrettsmiljø. Ungdommene skal oppleve fellesskapet, ha personlig utvikling, og se verdien av frivillig arbeid.

Forskningstema E-4: Unge ledere. Kartlegging av omfang. Ulikheter mellom idrettene. Motivasjonsfaktorer. Barrierer. Beste praksis. Effekt av rekrutteringstiltak.

NIF har en nasjonal database for en rekke data knyttet til organisasjon, person, medlemskap og medlemmenes funksjoner. Den årlige Idrettsregistreringen oppdaterer databasen fra alle våre aktive 11 800 idrettslag, og legger inn informasjon om medlemskap og antall aktive innenfor de ulike særiddrettene.

I tillegg finnes det økonomiske data rapporteringen av grunnlaget for kompensasjon for vare- og tjenestemoms fra vel 4000 idrettslag. Annet hvert år oppdateres også databasen med regnskapsdata og markedsinntekter fra et stort utvalg idrettslag.

Disse datasettene etableres de årlige formelle statistikkene over medlemskap og aktivitetstall fra de ulike fylkene og særiddrettene. Videre er det mulig å analysere dataserier fra 2003 som grunnlag for å finne særiddretter, fylker, kommuner, idrettslag eller aldersgrupper med positiv eller negativ utvikling. Det kan være et godt utgangspunkt for å finne fram til hvor en skal lete etter beste praksisFrivillighet – idrettens datasett

Forskningstema E-5: Idrettens nasjonale statistikker. Omfang og utvikling innenfor medlemskap og aktivitetstall fordelt på idretter, aldersgrupper og kjønn. Fylkestall. Kommune-tall. Særiddrettstall.

Det er behov for å legge til rette for mer og bedre kunnskap som grunnlag for idrettens beslutningsprosesser. Dette gjelder både ledelse, styring og organisering. Det er nært knyttet til etterlevelse av idrettens organisasjonsverdier og et spørsmål om organisatorisk effektivitet.

Forskningstema E-6: Frivillig ledelse og organisering. Ledelse, styring og organisering av idrettens frivillige organisasjon. Dagens praksis. Forholdet til idrettens organisasjonsverdier. Organisasjonsprosesser.

Det er viktig å opprettholde det faglige grunnlaget i viktige støttefunksjoner på samme nivå som i det idrettsfaglige. Det er grunnlaget for optimal organisering og en ressursforvaltning som gir best mulig effekt på grunnplanet.

Forskningstema E-7: Idrettens ressursforvaltning. Tilskuddsforvaltningens treffsikkerhet i forhold til ordningenes formål. Organisasjonens effektivitet og samarbeid i relasjon til å ta ut synergieffekter og stordriftsfordeler.

Finansieringen av forskningen innenfor frivillighet vil kunne komme fra flere kilder. Forskningsutvalget vil spesielt peke på:

- a) Kulturdepartementets grunnfinansiering av et forskningsprogram for frivillig sektor ved Institutt for samfunnsforskning og Uni Rokkansenteret med tanke på økt oppmerksomhet på forskning på idrettens frivillighet og politikk.
- b) Kulturdepartementets egne budsjetter for statlige forsknings- og utviklingsarbeidet på idrettsområdet for å bidra til forståelse av idrettsområdet, dets sentrale utviklingstrekk, samt en kunnskapsbasert utvikling av den statlige idrettspolitikken.
- c) Norges idrettsforbund vil, innenfor post 1, kunne bevilge FoU-midler til finansiering av spesifikke analyser og statistikker som grunnlag for NIFs strategier på idrettsanleggsområdet.

F. Inkludering

«Idrettsglede for alle» er norsk idretts visjon (IPD 2011-2015). Dette fordrer en åpen og inkluderende idrett. Inkludering er et eget punkt i idrettspolitisk dokument (punkt 2.4) som sier at deltakelsen fra underrepresenterte grupper skal økes, slik at deltakelsen på en god måte gjenspeiler mangfoldet i samfunnet, ved at alle er velkomne og skal føle seg trygge i idrettslagene, forhold som begrenser enkelte gruppers deltakelse skal fjernes, det skal være nulltoleranse for diskriminering og trakassering uansett kjønn, etnisitet, livssyn, seksuell orientering og funksjonshemming. I tillegg har Norsk idrett egne mål for idrett for funksjonshemmede.

En utfordring for inkluderingsfeltet generelt er at det for de fleste kategorier er vanskelig å dokumentere graden av mangfold i idretten. Kjønn kan registreres i idrettsregistreringen, og kjønnsfordeling i de ulike idretter er en del av NIFs årsrapport. Det er vanskeligere å hente inn data på kjønnsfordeling blant for eksempel topptrenere.

Idrettsregistreringen har en mulighet til å registrere funksjonshemmede på individnivå. Det er usikkert om denne registreringen gjenspeiler all deltagelse i idrett blant personer med nedsatt funksjonsevne. Denne gruppen utgjør 15,4 % av befolkningen, men bare 0,6 % av de registrerte i idrettsregistreringen (10.683 registrerte utøvere med funksjonshemming i 2013).

For etnisitet, livssyn, seksuell orientering, og annen gruppetilhørighet er det ingen informasjon i idrettsregistreringen, og sterkt begrenset informasjon fra andre kilder. Forskning med relevans for idretten må i noen grad skje indirekte på dette feltet, eller at en har egne prosjekter som går direkte ut og samler data. Kulturdepartementet nedsatte i 2012 et utvalg som skulle se på minoritetsjenters deltakelse i idretten. Rapporten «Kom igjen, jenter», kom med en klar bestilling om at det trengs mer forskning for å få oppdatert kunnskap på området og sier:

Kunnskapen om minoritetsjenters forhold til idrett og fysisk aktivitet er mangelfull. Det er generelt lite forskning i Norge om idrett i det flerkulturelle samfunnet, og det som finnes er 10– 15 år gammelt. Utvalget oppfordrer

Kulturdepartementet til å initiere mer forsknings- og utviklingsarbeid på området. Departementet bør også fortsette å evaluere hvilke resultater som oppnås gjennom tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag i årene som kommer. Synliggjøring og publisering av forskningsresultater i en populærvitenskapelig form bør prioriteres.

Kulturdepartementet følger nå opp dette i samarbeid med ISF, NOVA og idrettshøgskolen. Norsk idrett trenger en oppdatert beskrivelse av fakta på området. Dette kan være hvor det er utfordringer, hvilke idretter som er utfordrende å bli inkludert i, og er det etniske grupperinger som er mer inkludert enn andre. Norsk idrett trenger mer kunnskap i hvilke barrierer som hindrer deltakelse. En trenger også mer kunnskap om hvilke virkemidler som bryter ned disse barrierene.

Forskningstema F-1: Inkludering av minoriteter. Omfang. Forutsetninger. Utfordringer. Barrierer som hindrer deltakelse. Kulturelle ulikheter.

På fagområdet idrett for funksjonshemmede, både topp og bredde, er det generelt lite kunnskap om årsak/virkning på mange felter. Dette fagområdet har i for liten grad vært prioritert i forskningsmiljøene og av idrettsorganisasjonen, og der finnes det flere mulige områder og problemstillinger det vil være interessant og relevant å forske frem mer kunnskap på.

Manglende kunnskap om rekruttering og frafall av funksjonshemmede i norsk idrett. Forskning som er gjort på frafall i idretten generaliserer i stor grad alle utøvere uten å se på enkelte målgrupper, som funksjonshemmede i forskjellige aldersgrupper. Vi vet litt om hva som motiverer unge personer med funksjonsnedsettelse til å drive med fysisk aktivitet (Sæbu, 2012) og at det er færre funksjonshemmede som er aktive enn befolkningen for øvrig.

Det finnes lite forskning som kan si noe om sammenhengende utfordringer knyttet rekruttering av personer med funksjonsnedsettelse til idretten og årsaker til frafall hos denne målgruppen, bortsett i fra at det finnes noen barrierer (Elnan, 2010).

Forskningstema F-2: Breddeidrett blant funksjonshemmede. Omfang. Rekruttering, Frafall. Motivasjonsfaktorer. Barrierer. Beste praksis.

Det er behov for mer kunnskap om deltagelse blant barn og unge i døveidrettslagene og i ordinære idrettslag. Norges Døveidrettsutvalg (NDI) jobber for å fremme døveidretten i Norge gjennom døveidrettslagene og blant utøvere som er inkludert i ordinære idrettslag. Idretten har svært lite kunnskap om hvor mange barn og unge med hørselshemming som begynner med aktivitet i døveidrettslagene og i ordinære idrettslag, hvorfor de velger gitt idrettslag, hvordan Cochlea Implantat (CI) påvirker valg av idrettsarena og i hvilken grad døveidretten er en attraktiv arena for unge med hørselshemming.

Forskningstema F-3: Døveidrett. Omfang og utvikling. Rekruttering. Barrierer. Implantat i forhold til idrettsutøvelse. Idrett som arena for unge døve.

Mange utøvere er avhengig av medisinerer – hvordan påvirker for eksempel blodtrykksenkende medikamenter prestasjonsevnen. Dette sett i sammenheng med påvirkning av utøverens egen helse og yteevne, men må også finne en anvendelse som er i tråd med idrettens antidopingbestemmelser.

Forskningstema F-4: Medisinering blant funksjonshemmede innenfor idretten. Omfang. Behov. Påvirkning av yteevne. Forholdet til helse og antidopingbestemmelser.

På kjønn er det på tross av likestillingspolitiske virkemidler i NIFs lov (§2-4 Kjønnfordeling) og tilgjengelige data om kjønnfordeling i idrettsregistreringen store ulikheter for eksempel blant toppledere og topptrenere. Det er behov for oppdaterte data på kjønnfordeling blant trenere (og eventuelt andre funksjoner), og kunnskap om hvilke faktorer som utgjør barrierer for like muligheter uavhengig av kjønn. Et spesiell utfordringer kjønnfordelingen blant trenere på ulike nivå og kunnskap om barrierer for like muligheter i idretten uavhengig av kjønn.

Forskningstema F-5: Kjønnfordeling i norsk idrett. Ledere. Trenere. Utvikling i forhold til alder og nye generasjoner. Barrierer. Beste praksis.

Seksuell trakassering og overgrep i idretten er en stor utfordring og et viktig innsatsområde for norsk idrett. Det er i dag data fra før år 2000 som ligger til grunn for vårt arbeid på området. Oppdatert kunnskap om omfang av seksuell trakassering og overgrep i norsk idrett, og kunnskap om risikofaktorer. Det er behov for oppdaterte data for omfang, samt kunnskap om faktorer som reduserer risiko og fremmer forsvarlig håndtering av saker.

Forskningstema F-6: Seksuell trakassering. Omfang. Risikofaktorer. Beste praksis i håndtering av situasjoner i organisasjonsleddene.

Finansieringen av forskningen innenfor inkludering vil kunne komme fra flere kilder. Forskningsutvalget vil spesielt peke på:

- a) Kulturdepartementets grunnfinansiering av et forskningsprogram for frivillig sektor ved Institutt for samfunnsforskning og Uni Rokkansenteret med tanke på økt oppmerksomhet på forskning knyttet til idrettens inkluderingsrolle i samfunnet.
- b) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret for Barne- og ungdomsidrett ved NIH forutsetter at senteret retter sin vitenskapelige innsats mot å utvikle og formidle forskningsbasert og praksisnær kunnskap om idrettsaktivitet for barn og ungdom.

- c) Norges idrettsforbund bør avsette midler over spillemidlene til prioriterte temaer innenfor barne- og ungdomsidretten. Post 3 bør kunne delfinansiere inkluderingsforskning. Det bør også kunne avsettes en liten del av rammen til prosjektet Inkludering i idrettslag, som regnskapsføres på post 1.
- d) Kryssfinansiering. Det bør ligge godt til rette for samarbeid om kryssfinansiering med flere høyskoler og universiteter som forsker på barne- og ungdomsidrett.
- e) Samarbeid. Norsk idrett bør etablere samarbeid med høyskoler og universiteter om programmer av mer permanent natur hvor studenter og deres fordypningsoppgaver inngår som viktige elementer, kanskje særlig rettet inn mot praksisfeltet.

G. Trenerutvikling

I 2011 innførte Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité i nært og koordinert samarbeid med særforbundene ”Trenerløypa” som rammeverk for trenerutdanningen i norsk idrett. Trenerløypa beskriver mål, prinsipper, retningslinjer og kompetansekrav. Intensjonene er å kunne tilby trenere muligheter for læring i et livslangt perspektiv. Pr 20.10.2014 har 46 særforbund implementert Trenerløypa som rammeverk for utdanning av trenere. Ved å innføre Trenerløypa, som norsk idretts felles rammeverk for trenerutdanning, samt ved å stille krav til registrering av utdannede trenere i idrettens database, kan studier gjennomføres på flere nivåer i organisasjonen.

Høsten 2013 gjennomførte NIF – IU i samarbeid med 9 utvalgte særforbund og NTNU en prestudie (Trenerundersøkelsen 2013) på effekten av Trenerløypa. Trenerundersøkelsen gir norsk idrett flere anbefalinger om fokusområder på forskningsfeltet innenfor trenerutvikling. Det anbefales å gjennomføre tilsvarende (og utvidede) undersøkelser hvert femte år for å følge utviklingen. Senere kartlegginger kan knyttes direkte til målsettingen for, og innholdet av Trenerløypa

Forskningstema G-1: Trenerundersøkelser hvert 5 år. Periodisk oppdatering av kjente data om særidrettens trenere og deres aktivitet, skoleringsbehov og egne ønsker.

Det er behov for en årlig evaluering av aktiviteten innenfor trenerutviklingen, herunder forholdet mellom særforbundenes aktivitetstall og deres utvikling av kvalifiserte trenere. EN bør administrativt årlig vurdere hvilke kurs som gjennomføres innenfor de ulike særforbundene og hvor stor er deltakelsen er på de forskjellige kurstilbudene. I idrettens nasjonale databaser og kursdatabasen er det årlig innrapportert data som kan danne grunnlag for slike statistikker.

Forskningstema G-2: Status i trenerutviklingen. Særidrettens trenerdekning. Omfang av trenerutvikling. Deltakelse på de ulike kurstilbudene.

Det er også viktig å løpende evaluere om trenerutviklingen (Trenerløypa) har de ønske virkningen ute i organisasjonen. Det gjelder både aktivitetsinnhold, kvalitet og

differensiering i forhold til målgruppene. Det forutsetter kvalitative studier i samarbeid med særforbundene og forskningsinstitusjonene.

Forskningstema G-3: Effekten av trenerutvikling (Trenerløypa). Aktivitetsinnhold. Kvalitet. Differensiering i forhold til målgrupper. Effekt på idrettslig utvikling.

Det er en stor utfordring å møte ungdommen med et aktivitetstilbud som speiler interessene i den yngre generasjonen. Et samfunn er i stadig utvikling og stiller store krav til idrettens evne til fornyelse. De aktive må møtes av trenere med god kompetanse og et solid verdigrunnlag. Norsk idrett må ha fokus på å utvikle ungt lederskap og invitere ungdommen til å ta ansvar for eget idrettsmiljø. Gjennom aktiv involvering, skal interesserte ungdommer gis kompetanse, ansvar og utfordringer. Unge trenere kan fungere som inspirerende forbilder og rollefigurer.

Forskningstema G-4: Unge trenere. Kartlegging av omfang. Ulikheter mellom idrettene. Motivasjonsfaktorer. Barrierer. Beste praksis. Effekt av rekrutteringstiltak.

Finansieringen av forskningen innenfor inkludering vil kunne komme fra flere kilder. Forskningsutvalget vil spesielt peke på:

- a) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret for Barne- og ungdomsidrett ved NIH forutsetter at senteret også er opptatt av en ungdomsidrett som fremmer læring og helhetlig prestasjonsutvikling.
- b) Kulturdepartementets grunnfinansiering av forskningssenteret Senter for toppidrettsforskning ved NTNU bør engasjeres i forhold til topp trenerutdanningenes effekt på talentutviklingen, prestasjonsmiljøene innenfor særidrettene, herunder utviklingen i internasjonale prestasjoner.
- c) Norges idrettsforbund bør avsette midler over spillemidlene til prioriterte temaer innenfor barne- og ungdomsidretten. Post 3 bør kunne delfinansiere følgeforskning på Trenerløypa.
- d) Kryssfinansiering. Det bør ligge godt til rette for samarbeid om kryssfinansiering med flere høgskoler og universiteter som forsker på barne- og ungdomsidrett.
- e) Samarbeid. Norsk idrett bør etablere samarbeid med høgskoler og universiteter om programmer av mer permanent natur hvor studenter og deres fordypningsoppgaver inngår som viktige elementer, kanskje særlig rettet inn mot praksisfeltet.

8.4. Kriterier for idrettens prioritering

Idrettens forskningsutvalg vil foreslå at man for kommende 4-årsperioden (2015-2019) strengt prioriterer bruken av egne ressurser. Forskningsutvalget må ta ansvaret for at det etableres god dialog internt i idretten, sektor for sektor, for å avklare hvilke temaer som er kritisk viktige for norsk idrett å prioritere.

Det er viktig at de samarbeidsavtalene og prosjektene som skal støttes, har en logisk sammenheng med eksisterende kunnskap, og som kan bidra direkte til praktisk utvikling av fagområdene de adresserer.

Det er ikke NIFs rolle å anvende midler til grunnforskning eller innenfor nisjer av betydning for få idretter og utøvere. NIFs forskningsmidler må anvendes der man ser mulighet for å utvikle kunnskap om beste praksis og som kan deles på tvers i organisasjonen.

Forskningsutvalget har, gjennom sin dialog med eksisterende vitenskapelige miljøer, sett at norsk idrett har begrensede finansielle muskler. Vi har imidlertid stor mulighet for å skape interesse og påvirke idrettsforskningen ved å stille idrettsorganisasjonens medlemmer, organisasjonsledd og aktivitet til rådighet som relevante forskningsprosjekter, herunder stille idrettens egne organisasjons- og aktivitets-registre til rådighet for forskere.

Forskningsutvalget ser også at norsk idrett har en viktig rolle i å definere tydelige og realistiske problemstillinger på sentrale forvaltningsområder, og deretter utfordre relevante fagdepartementer og forskningsråd på disse områdene. På kort sikt kan dette være en meget enkel og effektiv strategi.